

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opintotukilakia. Opintotuen tarkistusmenettelyä yksinkertaistettaisiin vanhempien verotustietojen valmistuttua ja opiskelija-asuntolan ylläpitäjältä tai oppilaitokselta saatujen tietojen perusteella. Lisäksi opintotukeen oikeuttavan vähimmäisopiskeluajan määrittelyä tarkennettaisiin sekä maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain mukainen luopumisetuki lisättäisiin opintotuen estäväksi etuudeksi.

Opintotuen tarkistussäännöksiä muuttamalla tuki voitaisiin tarkistaa vuosittain ilman hakemusmenettelyä. Opintotukeen oikeutta-

vien opintojen vähimmäiskesto määriteltäisiin siten, että yhtäjaksoiset kahdeksan viikon opinnot oikeuttaisivat kahden kuukauden opintotukeen, mikä selkeyttäisi opintotukeen oikeuttavan opiskeluajan määrittelemistä eräissä tilanteissa. Maatalousyrittäjille myönnetään maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain mukaan aikaisempien sukupolvenvaihdoseläkkeen ja luopumiskorvauksen sijaan luopumistukea, joka tulisi ottaa huomioon opintotukilaissa opintotuen estävänä etuutena.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä kesäkuuta 1997.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Opintotukilain (65/1994) 6 §:n 4 kohdan mukaan opintotukea ei myönnetä, jos henkilö saa maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) mukaista sukupolvenvaihdoseläkettä tai maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/1992) mukaista luopumiskorvausta. Näiden tilalle tuli vuoden 1995 alusta maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) mukainen luopumisetuki. Ennen lainmuutosta myönnettyjä sukupolvenvaihdoseläkkeitä ja luopumiskorvauksia maksetaan edelleen entisen nimisinä. Luopumistuen myöntämisedellytykset vastaavat aikaisemmin myönnettyjen sukupolvenvaihdoseläkkeen ja luopumiskorvauksen myöntämisedellytyksiä, minkä vuoksi 6 §:n 4 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös luopumisetuki määritellään opintotuen

estäväksi etuudeksi.

Opintotukilain 7 §:n 1 momentissa säädetään muun muassa, että opintotukea ei myönnetä yhtäjaksoista kahden kuukauden jaksoa lyhyemmäksi ajaksi. Oppilaitokset mitoittavat lyhytkestoisen koulutuksen kes-
ton usein viikkoina. Tämän vuoksi 7 §:n 1 momentin säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että yhtäjaksoinen kahdeksan viikon opiskelujakso oikeuttaa kahden kuukauden opintotukeen. Näin vältettäisiin tilanteet, joissa koulutuksen järjestäjä pidentää epätarkoituksenmukaisesti koulutusta muutamilla päivillä, jotta koulutukseen voisi saada opintotukea.

Opintoraha ja asumislisä tarkistetaan vanhempien tulojen muututtua opiskelijan tekemän hakemuksen perusteella. Tuen korottaminen ja pienentäminen voidaan toteuttaa tällöin aikaisintaan hakemiskuukauden alusta lukien. Opintotukilain 41 §:n mukaan kan-

saneläkelaitoksella on oikeus saada asetuksessa luetelluissa opiskelija-asuntoloissa asuvien opiskelijoiden vuokra- ja asumistiedot. Asumislisän tarkistukset on tehty asuntoloista saatujen tietojen perusteella ilman hakemismenettelyä. Yleensä uudet tiedot johtavat asumislisän korottamiseen. Oppilaitosten tehtävänä on opintotukilain 8 §:n mukaan valvoa opiskelijan opintotukioikeutta ja ilmoittaa kansaneläkelaitokselle, jos opintotuen lakkauttamiseen tai keskeyttämiseen on aihetta.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 25 a §, joka mahdollistaisi opintorahan ja asumislisän tarkistamisen tai lakkauttamisen ilman hakemusta ja tietyissä tilanteissa tuensaajan erillistä kuulemistä.

Opintorahan ja asumislisän tarkistaminen ja lakkauttaminen voitaisiin ehdotetun pykälän mukaan tehdä tuensaajaa kuulematta verotuksen valmistumisen jälkeen vanhempien verotustietojen perusteella. Tarkistus tehtäisiin heti vuoden alussa kalenterivuositain. Tarkistusta ei kuitenkaan tehtäisi, jos opintoraha ja asumislisä on edeltävän syyslukukauden aikana tarkistettu tuensaajan hakemuksesta vanhempien taloudellisessa tilanteessa tapahtuneen olennaisen muutoksen johdosta. Opintotukiasetuksen (260/1994) 20 §:n mukaan vanhempien taloudellisen tilanteen katsotaan muuttuneen olennaisesti, jos vanhempien tulot ovat muuttuneet verotuksen toimitamisen jälkeen vähintään 20 prosenttia.

Selkeyden vuoksi ehdotetaan myös säädettäväksi, että laissa tarkoitetuissa opiskelija-asuntoloissa asuvien asumislisiä voitaisiin tarkistaa asuntolasta saatavan vuokran muutoksen perusteella ilman hakemusta ja kuulemismenettelyä. Muutto pois asuntolasta voi vaikuttaa myös opintorahan määrään, joten asumislisän lakkauttaminen ei olisi mahdollista ilman kuulemistä.

Lisäksi ehdotetaan selkeyden vuoksi säädettäväksi, että opintotuki voitaisiin lakkauttaa ilman hakemusta myös silloin, kun oppilaitos ilmoittaa opiskelijan valmistuneen tai keskeyttäneen opintonsa. Keskeyttämistiedon perusteella tuki voitaisiin kuitenkin lakkauttaa vain, kun opiskelija itse on ilmoittanut oppilaitokselle keskeyttäneensä opintonsa.

Muutokset mahdollistaisivat sen, että opiskelijat saisivat opintotuen korotuksen nopeasti ilman hakemusta. Myös tuen alenta-

minen ja lakkauttaminen olisi mahdollista siten, että opiskelija välttyisi viiveellä tapahtuvilta takaisinperinnöiltä.

2. Esityksen vaikutukset

2.1. Valtiontaloudelliset vaikutukset

Entistä nopeampi reagoiminen vanhempien tulojen muuttumiseen vähentää opintotukimenoja noin viidellä miljoonalla markalla vuodessa vuodesta 1998. Arvio perustuu siihen, että noin 40 000 opiskelijan vanhempien tulot nousevat siten, että opiskelijalle tulee kevätlukukauden opintorahaan viiden prosentin alennus. Opintotukeen oikeuttavien opintojen vähimmäiskeston määrittelyn tarkentaminen siten, että kahdeksan viikon opinnot oikeuttaisivat kahden kuukauden opintotukeen ei vaikuta opintotukimenoihin. Muut ehdotetut muutokset ovat teknisluonteisia tarkistuksia eikä niillä ole valtiontaloudellisia vaikutuksia.

Ilman hakemusta tehtävien tarkistusten avulla voitaisiin keventää hallinnollista työtä kansaneläkelaitoksessa ja opintotukilautakunnissa.

2.2. Vaikutukset opiskelijan talouteen

Ilman hakemusta tehtävien opintotuen tarkistusten seurauksena opiskelijat saisivat heille kuuluvat opintotuen korotukset mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja nopeasti. Lisäksi tarkistukset vähentäisivät takaisinperintöjä.

3. Asian valmistelu

Asia on valmisteltu virkatyönä opetusministeriössä yhteistyössä kansaneläkelaitoksen kanssa.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä kesäkuuta 1997. Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

opintotukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä tammikuuta 1994 annetun opintotukilain (65/1994) 6 §:n 4 kohta ja
 7 §:n 1 momentti sekä
lisätään lakiin uusi 25 a § seuraavasti:

6 §

Opintotuen saamisen rajoitukset

Opintotukea ei myönnetä sille, joka:

4) saa maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) mukaista sukupolvenvaihdoseläkettä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/1992) mukaista luopumiskorvausta taikka maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) mukaista luopumistukea;

7 §

Opintotukeen oikeuttava aika

Opintotukea myönnetään päätoimisten opintojen ajaksi. Tukea ei kuitenkaan myönnetä yhtäjaksoista kahden kuukauden jaksoa lyhyemmäksi ajaksi. Yhtäjaksoisesti vähintään kahdeksan viikkoa kestävät opinnot oikeuttavat kahden kuukauden opintotukeen.

25 a §

Opintotuen tarkistaminen ilman hakemusta

Opintoraha ja asumislisä tarkistetaan tai lakkautetaan ilman hakemusta kalenterivuositain vuoden alussa verotuksen valmistumisen jälkeen vanhempien verotustietojen perusteella. Tarkistusta ei kuitenkaan tehdä, jos opintoraha tai asumislisä on edeltävän syyslukukauden aikana tarkistettu vanhempien taloudellisessa tilanteessa tapahtuneen olennaisen muutoksen johdosta.

Asumislisää voidaan tarkistaa vuokran muutoksen perusteella ilman hakemusta 41 §:n 2 momentin 7 kohdassa mainittujen tietojen perusteella kyseessä olevassa lainkohdassa tarkoitetuissa opiskelija-asuntoloissa asuvien asumislisän saajien osalta.

Opintotuki voidaan lakkauttaa opiskelijaa kuulematta, kun oppilaitos ilmoittaa opiskelijan valmistumisesta tai opiskelun keskeyttämisestä. Opiskelun keskeyttämisen perusteella opintotuki voidaan lakkauttaa opiskelijaa kuulematta vain, jos oppilaitoksen antama tieto perustuu opiskelijan omaan ilmoitukseen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 11 päivänä huhtikuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Claes Andersson*

Laki

opintotukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä tammikuuta 1994 annetun opintotukilain (65/1994) 6 §:n 4 kohta ja
 7 §:n 1 momentti sekä
lisätään lakiin uusi 25 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

Opintotuen saamisen rajoitukset

Opintotukea ei myönnetä sille, joka:

4) saa maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) mukaista sukupolvenvaihdoseläkettä *taikka* maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/92) mukaista luopumiskorvausta;

4) saa maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) mukaista sukupolvenvaihdoseläkettä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/1992) mukaista luopumiskorvausta *taikka maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) mukaista luopumistukea;*

7 §

Opintotukeen oikeuttava aika

Opintotukea myönnetään päätoimisten opintojen ajaksi. Tukea ei kuitenkaan myönnetä yhtäjaksoista kahden kuukauden jaksoa lyhyemmäksi ajaksi.

7 §

Opintotukeen oikeuttava aika

Opintotukea myönnetään päätoimisten opintojen ajaksi. Tukea ei kuitenkaan myönnetä yhtäjaksoista kahden kuukauden jaksoa lyhyemmäksi ajaksi. *Yhtäjaksoisesti vähintään kahdeksan viikkoa kestävät opinnot oikeuttavat kahden kuukauden opintotukeen.*

25 a §

Opintotuen tarkistaminen ilman hakemusta

Opintoraha ja asumislisä tarkistetaan tai lakkautetaan ilman hakemusta kalenterivuositain vuoden alussa verotuksen valmistumi-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sen jälkeen vanhempien verotustietojen perusteella. Tarkistusta ei kuitenkaan tehdä, jos opintoraha tai asumislisä on edeltävän syyslukukauden aikana tarkistettu vanhempien taloudellisessa tilanteessa tapahtuneen olennaisen muutoksen johdosta.

Asumislisää voidaan tarkistaa vuokran muutoksen perusteella ilman hakemusta 41 §:n 2 momentin 7 kohdassa mainittujen tietojen perusteella kyseessä olevassa lainkohdassa tarkoitetuissa opiskelija-asuntoloissa asuvien asumislisän saajien osalta.

Opintotuki voidaan lakkauttaa opiskelijaa kuulematta, kun oppilaitos ilmoittaa opiskelijan valmistumisesta tai opiskelun keskeyttämisestä. Opiskelun keskeyttämisen perusteella opintotuki voidaan lakkauttaa opiskelijaa kuulematta vain, jos oppilaitoksen antama tieto perustuu opiskelijan omaan ilmoitukseen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.
